

ÜNNEPI EBÉD

A koldus leakasztotta nyakából a tarisznyát, és letette maga mellé a padra. A kora tavaszi napsütésben öreganyókák sütkéreztek, körülöttük az unokák játszadoztak. A fiatalok is ott ültek a melegítő napsugárban a padokon, arcukat a fény felé fordítva, félig lehunytt szemmel, talán hogy eltemetkezhessenek érzéseikben. Az érzésekben, melyekkel ilyenkor tavasszal küszködik az ifjú és öreg szív egyaránt.

Finnyásak az emberek. Nem nagy kedvvel ülnek a rosszul öltözött alak mellé. Igaz, hogyha még rászánná is valaki magát az odaülésre, nem tehetné meg, hiszen a koldus, mint valami ünnepélyen szokás, a terített asztalokhoz igazodva, szétrakta a padon azt a sokféle ennivalót, amit a délelőtti folyamán összekoldult a környéken. Lassan, szinte aprólékos pontossággal négy részre osztotta a kenyéret, a szalonnadarabkákat, krumpli is került minden részhez, csak a tojással volt baj, mert mindössze egyet kapott. Egy nyers tojást pedig nem lehet négyfelé osztani.

Ha a gondolatok hallatszanának, akkor az öreg melletti padon az a törekeny lányka és az a pufók arcú legényke hallhatná, hogy a toprongyos koldus imigyen vélekedik: „Na, így fest ez a város... Ezek vagytok ti... Ezt a félig száraz kenyérdarabot az a doktorné adta, akinél a cseléd csak két hétig marad meg. Marja, nyúzza a nála dolgozó lányokat... Marja az istenadta, mert irigy és csúnya, mint a mit nem mondtam, szüretkor... Autón jár, és egy darabka száraz kenyéret ad a nincstelennek... Ez a darab szalonna? Igen, ebből négy rész is jut... Az a mosónő adja, akinél mindennap annyi gatya és lepedő meg bugyi, zsebkendő van kiterítve, mintha a világ csak szennyesebből és kimosott fehérneműből állna... De mit kezdjen az ember egy tyúktojással?... Az a szobafestőnő olyan kövér, hogy már három lépésről bűzlik az izzadságtól... mi lesz a nyáron?... óh, kár azért az egy tojásért szagolni... No, de csak semmi utálkozás, hiszen az a kivénült színész, akinél egyetlen szobába van bezúfolva minden, a szemem láttára az ágy alól, az éjjeli mellől szedi ki azt a néhány krumplit, amit olyan méltóságteljesen nyújt át, mintha legalábbis egy ezressel ajándékozna meg az embert. Semmi utálat, bizony, csak semmi utálat, hiszen az a szegény muzsik, aki ki tudja hol keresi meg a mindennapit, ott lakik a padlásszobában, és hazaérve végighányja vagy a lépcsőházat, vagy a szobát... istenem, szegénynek olyan a szakmája, de azért hetenként egyszer ad egy tízest... egy tízest... gavallér ember... persze, ha nincs nála az a hamupipőke szőkeség, akinek még a tízes is kellene... nem elég, hogy télidőben meleg ágyban alhat egy gavallér emberrel... Ajjaj, elégedetlenek az emberek... elégedetlenek, mint az órásmester, aki mindig a feleségét szidja, vagy éppen veri, mikor az ember benyit hozzájuk... Mire számíthat ezeknél az ember?... A mester mérgében nem ad semmit, vagy ha odavet is valamit, akkor nem jó szívből teszi, az asszony pedig bánatában vagy félelmében, de az is lehet, hogy szégyenében, csak szipog, az orrát szívjá és hallgat... És hallgatnak még sok helyütt az emberek, ha benyitnak hozzájuk...

És ahol nevetnek? A nevetés reményeket ébreszt. Az a csicsergő, mindig éneklő, nevetgélő asszonyka, annak a postásnak a felesége, aki a levelekben az örömeiket meg a bánatokat hordja, és eszébe sem jut, hogy a szegény koldusember fülét bántja az a kacarászás, ami ott benn a szobában szól valakinek..., de azért hallgatni kell, hallgatni, hiszen az asszonyka kipirulva, nevetgélve két levesmerő cukrot adott... bizony, az az asszonyka mindenképpen édesíti az életet... Mert van aztán, akinek elég keserű a mindennapja, mint annak a patikusnak, aki egyebet sem hallhat, csak panaszt meg fájdalmat... De azért nem rossz ember, Sóvány, mint a gereblye, de azért a mai ebéd sem volna egész, ha ezt a darabka sajtot nem adja... és olyan szépen mondja, hogy: „No, öregecském, hogy vagyunk a lányokkal? Adhatok egy kis szíverősítőt...” Ja igen, a lányok... a lányok... most is ott ül néhány... szépek, nagyon szépek... szegénykéim, azért sajnálni kell őket, olyan magányosan üldögélnek, vagy az öregasszonyok mellé telepedve bámulnak a semmibe... ajjaj, ők még nem tudják, hogy holnap már úgy fáj a tagnap... mert az érzések... igen, azok megmaradnak és akkor már késő, minden késő, mikor már fogatlan inyűkkel rágódhatnak csak az idő múlásán. Miért is nem ezeknek szerez vőlegényt az a patikus?...

Valaki megzavarta gondolataiban az öreget. Egy magas, szőke lány állt meg a pad végén. Könyveket szorongatott és nézte, amint a koldus rakosgatja a kaptakát. Az öreg felnézett rá, majd mikor látta, hogy a nő valami oknál fogva

ott áll és vár, megkérdezte, hogy tán éhes. A kérdezett úgy meglepődött, hogy többször is eldadogta: nem, nem... csak le szeretne ülni. Az öreg a négy részre szétosztott ételmezt a pad egyik felébe rakta, aztán leült a pad végére, és inkább csak magának, mint annak, aki már ott ült a pad másik végén, annyit mondott, hogy: „No, akkor ebédeljünk.” A szőke lányka azt hitte, hogy ismét őt hívja az öreg enni, és most már határozottabban válaszolta, hogy nem éhes... A koldus erre csak annyit mondott, hogy nem is őt hívja enni, mivel nincs is több teríték, csak négy, és erre minden évben egyszer megvannak a vendégei, de ha mégis vele akarna enni, akkor a vendégek nem haragudnának meg, ha most ötfelé osztaná az ebédet.

A lányka azt hitte, hogy bolond emberrel van dolga, és válasz nélkül hagyta az öreg szavait. A koldus pedig, mint aki érzi, hogy van aki hallgatja, szépen csöndesen, de érthetően elkezdett beszélni: „Sanyika, ez itt a tiéd, Matild te ügyelj a Bélusra, hogy el ne szórja az ételt. No, látjátok, most már kezdetjük.” Azzal a négy részre osztott ételmezből, külön-külön mindegyikből vett egy-egy falatot és enni kezdett. Mikor lenyelte az első falatot, megkérdezte: „No, kinek mi ízlik?” Aztán hozzátette: „Matildkám, neked adom ezt az egy tojást, hogy jobban bírjad a mosást.” Azzal feltörte a szobafestőnél kapott tojást, és kiitta a tartalmát. „Na, Béluska, ízlik a szalonna?” — kérdezte a láthatatlan valakik közül az egyiket. Aztán odafordult a bal oldalon levő ételmezt felé és azt tanácsolta: „Sanyika, együnk. Egy falat neked, egy falat nekem.” Ezzel ismét evett, és az egyik falatot Sanyikára, a másikat a maga nevében fogyasztotta el.

A lányka mindjobban figyelte az öreget. Mikor már végefelé járt az ebéd, nem tudott ellenállni kíváncsiságának, és megkérdezte: „Mondja, jó ember, kikkel ebédel maga?” Az öregnek nagyon tetszett a kérdés, mert nyomban, szinte gondolkodás nélkül válaszolta: „A megboldogult családommal.” „És mindennap együtt ebédelnek?” — kérdezte a lány.

Az öreg bevette az utolsó falatot, majd lassan mindent összecsomagolt és csak amikor már készen volt, akkor válaszolt a lánynak, aki most már úgy nézett az öregre, mintha megbabonázták volna. „Tudod, lánykám” kezdte az öreg, „nem ebédelünk mindig együtt, csak évente egyszer, csak egyszer... azon a napon, amikor elvesztettem őket... Ha kíváncsi vagy rájuk, bemutatom mind a háromukat... A Matild, ő a feleségem, mosónő. Nem sápadt, nem is sovány, hanem igazi egyszerű, keményhúsú, izmos, jókedélyű asszony... Nem házakhoz jár mosni, helyébe hordják a ruhát, és el is jönnek érte... hogy mennyiért mos?... mit keres...? no, ezzel nem fárasztalak... az akkori és a mai pénz értékének számolgatása fölösleges... Jó asszony, Sanyikát, az öregebb fiúcskánkat, meg Béluskát, a kisebbet tisztán tartja, olyanok, mint a patyolat, és arra neveli őket, hogy szeressenek engem... Mikor hazaérek, ott csüngnek a nyakamban, mint az édes, zamatos körték a fán. Sanyika barna, Béluska szőke, olyan mint a te hajad, de majd megbarnul.” A lány önkéntelenül megsimogatta szőke fűrtjeit. Mozdulatára az öreg elhallgatott, majd még hozzátette: „No, ez az én családom.” Aztán újra elhallgatott.

A lány is hallgatott. Nagysokára, kissé meghatódva, megkérdezte mégis az öreget, hogy mikor és hogyan vesztette el a családját. Az öreg rá se nézett, fölállt és úgy indulóban mondta: „Nem vesztettem én el őket... nem, csak meghaltak... meghaltak egyszerre... háború volt... meghaltak a romok alatt... tavasz volt akkor is... éppen ezen a napon történt... és ezen a napon mindig meghívom őket ünnepi ebédre... hiszen tudod...”